

Δαύλεια

Αρχαία εποχή

Α) περιγραφή περιοχής

41. Στράβων, Γεωγραφικά, Θ' 14 ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν τῇ μεσογαίᾳ μετὰ Δελφούς ὡς πρὸς τὴν ἔω Δαυλὶς πολίχνην, ὅπου Τηρέα τὸν Θοῤῃκὰ φασὶ δυναστεῦσαι · καὶ τὰ περὶ Φιλομήλαν καὶ Πρόκνην ἐκεῖ μυθεύουσι, Θουκυδίδης δ' ἐν Μεγάροις φησὶ τοῦτομα δὲ ἐν τῷ τόπῳ γεγενῆσθαι ἀπὸ τοῦ δάσους · δαυλοὺς γὰρ καλοῦσι τὰ δάση. Ὅμηρος μὲν οὖν Δαυλίδα εἶπεν, οἱ δ' ὕστερον Δαυλίαν.

Μτφρ.: ακόμη προς τα μεσόγαια, μετά τους Δελφούς προς την ανατολή βρίσκεται η μικρή πόλη Δαυλὶς, όπου λένε ότι βασιλεύσε ο Θράκας Τηρέας. Και τα σχετικά με τη Φιλομήλα και την Πρόκνη εκεί μυθολογούν ότι συνέβησαν, ενώ ο Θουκυδίδης τα τοποθετεί στα Μέγαρα. Το όνομα το πήρε ο τόπος από το δάσος, γιατί δαυλούς ονομάζουν τα δάση. Ο Όμηρος την ονόμασε Δαυλίδα και οι μεταγενέστεροι Δαυλία.

Β) μάχες

154. Ηρόδοτος, 8, 34-35 Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινόμενη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς γῆν τὴν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε, τὰς δὲ πόλεις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ τῇδε, δῆλον βουλόμενοι ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. [8.35.1] οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας ἔχοντες ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσινάμωρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων.

Μτφρ.: Κι οι βάρβαροι προσπερνώντας τους Παραποταμίους έφτασαν στους Πανοπεῖς. Και αποκεί και πέρα το εκστρατευτικό τους σώμα χωρίστηκε στα δυο κι ακολούθησαν διαφορετικὴ πορεία. Το μεγαλύτερο και ισχυρότερο μέρος του στρατού, συνεχίζοντας την πορεία του εναντίον της Αθήνας, μαζί με τον ίδιο τον Ξέρξη, έκανε εισβολή στη Βοιωτία, στην περιοχή του Ορχομενού. Κι οι Βοιωτοὶ μήδιζαν στο σύνολό τους· και Μακεδόνες που, σταλμένοι απ' τον Αλέξανδρο, είχαν ταχθεί σε καθεμιά από τις πόλεις τους, εξασφάλιζαν τη σωτηρία τους. Και νά πώς εξασφάλιζαν τη σωτηρία τους: έσπευδαν να δηλώσουν στον Ξέρξη πως οι Βοιωτοὶ ήταν με το μέρος των Περσών.

[8.35.1] Λοιπόν, το σώμα αυτό των βαρβάρων ακολουθούσε αυτή την πορεία, ενώ άλλοι έχοντας μαζί τους οδηγούς ξεκίνησαν για το μαντείο των Δελφών, έχοντας στο δεξί τους χέρι τον Παρνασσό. Κι απ' όσα μέρη της Φωκίδας πέρασαν κι αυτοί, όλα τα διαγούμιζαν· έτσι, πυρπόλησαν την πόλη των Πανοπέων και των Δαυλίων και των Λιλαίων.

155. Όμηρος, Ιλιάδα, Β, 517 -526 Αὐτὰρ Φωκίων Σχεδῖος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον,
υἱὲς Ἰφίτου μεγαθύμου Ναυβολίδαο,
οἳ Κυπάρισσον ἔχον Πυθῶνά τε πετρήεσαν

520 Κρῖσάν τε ζαθέην καὶ Δαυλίδα καὶ Πανοπῆα,
οἷ τ' Ἀνεμώρειαν καὶ Ὑάμπολιν ἀμφενέμοντο,
οἷ τ' ἄρα παρ ποταμὸν Κηφισὸν δῖον ἔναιον,
οἷ τε Λίλαιαν ἔχον πηγῆς ἐπὶ Κηφισοῖο·
τοῖς δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαινα νῆες ἔποντο.

525 οἱ μὲν Φωκῆων στίχας ἴστασαν ἀμφιέποντες,
Βοιωτῶν δ' ἔμπλην ἐπ' ἀριστερὰ θωρήσσοντο.

Μτφρ.: Με τους Φωκείς ο Επίστροφος ερχόταν και ο Σχεδῖος
υιοί του μεγαλόψυχου Ιφίτου Ναυβουλίδη.

Τους έστειλε η Κυπάρισσος και η Πυθώ πετρώδης,
520η θεία Κρίσα και η Δαυλῖς, ο Πανοπεύς και ακόμη
τα μέρη της Υαμπόλεως, και της Ανεμωρείας
κι αυτά που ο θείος ποταμός ο Κηφισός ποτίζει,
και η Λίλεια που κτίστηκεν επάνω στες πηγές του·
κι είχαν σαράντα ολόμαυρα κατόπι τους καράβια
525και κολλητά στους Βοιωτούς, στο αριστερό τους πλάγι
οι πολεμάρχοι εσύνταζαν τα πλήθη των Φωκέων.

- 156. Πausανίας, Φωκικά, Χ,3,1** δεκάτῳ δὲ ὕστερον ἔτει μετὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ
κατάληψιν ἐπέθηκεν ὁ Φίλιππος πέρας τῷ πολέμῳ, Φωκικῷ τε καὶ ἱερῷ
κληθέντι τῷ αὐτῷ, Θεοφίλου μὲν Ἀθήνησιν ἄρχοντος, ὀγδόης δὲ Ὀλυμπιάδος
καὶ ἑκατοστῆς ἔτει πρώτῳ, ἦν Πολυκλῆς ἐνῖκα στάδιον Κυρηναῖος. καὶ ἔς
ἔδαφος ἀλοῦσαι κατεβλήθησαν τῶν Φωκέων αἱ πόλεις· ἀριθμὸς δὲ ἦν αὐτῶν
Λίλεια καὶ Ὑάμπολις καὶ Ἀντίκυρα καὶ Παραποτάμιοι καὶ Πανοπεύς τε καὶ
Δαυλῖς. τούτων μὲν δὴ ὄνομα ἦν ἐκ παλαιοῦ, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὼν ἔνεκα τῶν
Ὀμήρου

Μτφρ.: τον δέκατο χρόνο μετά την κατάληψη του ιεροῦ έβαλε τέλος ο
Φίλιππος στον πόλεμο που ονομάστηκε και Φωκικός και ιερὸς όταν ήταν
ἀρχοντας στην Αθήνα ο Θεόφιλος, κατά το πρώτο έτος της εκατοστής ὀγδοῆς
Ὀλυμπιάδας κατά την οποία ο Πολυκλῆς ο Κυρηναῖος νίκησε στον αγώνα
σταδίου. Και αφού κατεδαφίστηκαν , καταστράφηκαν οι πόλεις των Φωκέων·
αυτές ήταν η Λιλαία και η Υάμπολη και η Αντίκυρα και οι Παραποτάμιοι και ο
Πανοπέας και η Δαυλίδα. Τα ονόματα αυτών ήταν από παλιά γνωστά και
κυρίως εξαιτίας των επών του Ομήρου

- 157. Πολύβιος, Ιστορία, δ'** Καταλαβὼν δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν συμμαχίδων
παραγεγονότας εἰς τὴν Κόρινθον, συνήδρευε καὶ διελάμβανε μετὰ τούτων τί
δεῖ ποιεῖν καὶ πῶς χρῆσασθαι τοῖς Αἰτωλοῖς. ἐγκαλούντων δὲ Βοιωτῶν μὲν ὅτι
συλήσαιεν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰτωνίας ἱερὸν εἰρήνης ὑπαρχούσης, Φωκέων δὲ
διότι στρατεύσαντες ἐπ' Ἀμβρυσον καὶ Δαύλιον ἐπιβάλοιτο καταλαβέσθαι τὰς
πόλεις, ... διακούσαντες τούτων οἱ τῶν συμμάχων σύνεδροι πάντες
ὁμοθυμαδὸν ἐκφέρειν ἐβουλεύσαντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸν πόλεμον.

Μτφρ.: Αφού συνάντησε (ο Φίλιππος Ε΄) τους εκπροσώπους των συμμαχικών
πόλεων που είχαν συγκεντρωθείς την Κόρινθο, παρακάθισε μαζί τους σε
συνέδριο και συζητούσαν τι πρέπει να κάνουν και πώς να χειριστούν τους
Αιτωλούς. Επειδή τους κατηγορούσαν οι Βοιωτοί ότι σύλησαν το ιερό της
Ιτωνίας Αθηνάς σε περίοδο ειρήνης και οι Φωκείς επειδή εκστράτευσαν

εναντίον του Αμβρυσσού και της Δαύλειας επιθυμώντας να κυριεύσουν τις πόλεις ... αφού άκουσαν αυτά με προσοχή οι σύνεδροι όλοι με κοινή θέληση αποφάσισαν να ξεκινήσουν πόλεμο εναντίον των Αιτωλών.

Γ) καταγωγή

- 158. Πausanías, Φωκικά, Χ, 4,7** τὸ δὲ ὄνομα τῇ πόλει τεθῆναι λέγουσιν ἀπὸ Δαυλίδος νύμφης, θυγατέρα δὲ εἶναι τοῦ Κηφισοῦ τὴν Δαυλίδα. τοῖς δὲ ἐστὶν εἰρημένον ὡς τὸ χωρίον, ἔνθα ἡ πόλις ὤκισθη, παρείχετο συνεχῇ δένδρα, καλεῖσθαι δὲ τὰ δασέα ὑπὸ τῶν πάλαι δαῦλα
- Μτφρ.:** λένε ότι το όνομα αυτό δόθηκε στην πόλη από τη νύμφη Δαυλίδα που είναι κόρη του Κηφισού. Κατ' άλλους λέγεται ότι η περιοχή, όπου χτίστηκε η πόλη, καλυπτόταν από πυκνά δέντρα και αυτοί οι δασώδεις τόποι ονομάζονταν από τους παλιούς δαύλα.

Δ) μυθολογία

- 159. Απολλόδωρος, 3,14,8** Πανδίων δὲ γήμας Ζευξίππην τῆς μητρὸς τὴν ἀδελφὴν θυγατέρας μὲν ἐτέκνωσε Πρόκνην καὶ Φιλομήλαν, παῖδας δὲ διδύμους Ἑρεχθέα καὶ Βούτην. πολέμου δὲ ἐνστάντος πρὸς Λάβδακον περὶ γῆς ὄρων ἐπεκαλέσατο βοηθὸν ἐκ Θράκης Τηρέα τὸν Ἄρεος, καὶ τὸν πόλεμον σὺν αὐτῷ κατορθώσας ἔδωκε Τηρεῖ πρὸς γάμον τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Πρόκνην. ὁ δὲ ἐκ ταύτης γεννήσας παῖδα Ἴτυν, καὶ Φιλομήλας ἐρασθεὶς ἔφθειρε καὶ ταύτην, [εἰπὼν τεθνάναι Πρόκνην,] κρύπτων ἐπὶ τῶν χωρίων. [αὔθις δὲ γήμας Φιλομήλαν συνηνάζετο,] καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέτεμεν αὐτῆς. ἡ δὲ ὑφίνασα ἐν πέπλῳ γράμματα διὰ τούτων ἐμήνυσε Πρόκνη τὰς ἰδίας συμφοράς. ἡ δὲ ἀναζητήσασα τὴν ἀδελφὴν κτείνει τὸν παῖδα Ἴτυν, καὶ καθεψήσασα Τηρεῖ δείπνον ἀγνοοῦντι παρατίθησι· καὶ μετὰ τῆς ἀδελφῆς διὰ τάχους ἔφυγε. Τηρεὺς δὲ αἰσθόμενος, ἀρπάσας πέλεκυν ἐδίωκεν. αἱ δὲ ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος γινόμεναι περικατάληπτοι θεοῖς εὖχονται ἀπορνεωθῆναι, καὶ Πρόκνη μὲν γίνεται ἀηδών, Φιλομήλα δὲ χελιδών· ἀπορνεοῦται δὲ καὶ Τηρεὺς, καὶ γίνεται ἔποψ.

Μτφρ.: ο Πανδίων παντρεύτηκε τη Ζευξίππη, την αδελφή της μητέρας του και απέκτησε κόρες, την Πρόκνη και τη Φιλομήλα και δίδυμους γιους, τον Ερεχθέα και τον Βούτη. Όταν ξέσπασε πόλεμος με τον Λάβδακο για τα σύνορα της γης, κάλεσε ως βοηθό του από τη Θράκη τον Τηρέα, τον γιο του Άρη, και επειδή κέρδισε τον πόλεμο με τη βοήθειά του, έδωσε την κόρη του Πρόκνη σε γάμο με τον Τηρέα. Αυτός απέκτησε από αυτήν έναν γιο, τον Ίτυ, και επειδή ερωτεύτηκε τη Φιλομήλα, και σε αυτή έκανε κακό (αφού είπε ότι πέθανε η Πρόκνη) και την έκρυψε στην περιοχή του. (Αμέσως παντρεύτηκε τη Φιλομήλα και ζούσε μαζί της) και της έκοψε τη γλώσσα. Αυτή ύφανε γράμματα σε ένα πέπλο και έτσι μήνυσε στην Πρόκνη τις συμφορές της. Εκείνη αναζητώντας την αδελφή της, σκότωσε τον γιο της Ίτυ, τον μαγείρεψε και τον παρέθεσε σε γεύμα στον Τηρέα, χωρίς αυτός να το γνωρίζει, ενώ η ίδια διέφυγε ταχέως με την αδελφή της. Ο Τηρέας όταν το κατάλαβε άρπαξε ένα τσεκούρι και άρχισε να τις καταδιώκει. Αυτές εγκλωβίστηκαν στη Δαύλεια της Φωκίδας και

προσευχήθηκαν στους θεούς να γίνουν πουλιά. Έτσι η Πρόκνη γίνεται αηδόνι και η Φιλομήλα χελιδόνι. Πουλί έγινε και ο Τηρέας, τσαλαπετεινός.

- 160. Ησύχιος, Γλώσσαι :** Δαυλίαν κορώνην ἀντὶ τοῦ ἀηδόνα. οὕτως δὲ [ἀηδών] ἐλέχθη <ἀπὸ τοῦ τὰ περὶ τὸν Τηρέα ἐν Δαυλία τῆς Φωκίδος συστήναι>

Μτφρ.: Καλιακούδα της Δαύλειας : φράση ἀντὶ τοῦ αηδόνα (της Δαύλειας). Ονομάστηκε ἐτσι (αηδόνι) ἀπὸ τα γεγονότα τα σχετικά με τον Τηρέα στη Δαύλεια της Φωκίδας

- 161. Θουκυδίδης, 2,29** ὁ δὲ Τήρης οὗτος ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλέον τῆς ἄλλης Θράκης ἐποίησεν· πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρακῶν. [2.29.3] Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίωνος ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα προσήκει ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θράκης ἐγένοντο, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλία τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς [ὁ Τηρεὺς] ὥκει, τότε ὑπὸ Θρακῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἔπραξαν (πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνας μνήμῃ Δαυλιάς ἢ ὄρνις ἐπωνόμασται), εἰκὸς τε καὶ τὸ κῆδος Πανδίωνα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου ἐπ' ὠφελίᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ.

Μτφρ.: Ο Τήρης, πατέρας τοῦ Σιτάλκη, ἦταν ὁ ιδρυτὴς τοῦ μεγάλου βασιλείου των Οδρυσῶν καὶ το εἶχε ἐκτείνειν στο μεγαλύτερο μέρος της Θράκης, ὅπου οἱ περισσότεροι κάτοικοι ζοῦν αὐτόνομα. [2.29.3] Ο Τήρης αὐτὸς δὲν εἶχε καμιά σχέση με τον Τηρέα που εἶχε πάρει γυναῖκα του τὴν Πρόκνη τοῦ Πανδίωνος, τὴν Αθηναία, οὔτε καταγόταν ἀπ' το ἴδιο μέρος της Θράκης. Ο Τηρεὺς ἐκεῖνος κατοικοῦσε στὴν Δαύλεια της σημερινῆς Φωκίδος, τὴν ὁποία κατοικοῦσαν, τότε, Θράκες. Εκεί διαπράξαν οἱ δυο γυναῖκες, Πρόκνη καὶ Φιλομήλα, το ἐγκλημα ἐναντίον τοῦ Ἰτη. Πολλοί, μάλιστα, ποιητές, ὅταν μνημονεύουν το αηδόνι τ' ὀνομάζουν το πουλί της Δαύλιας. Ἄλλωστε ἦταν φυσικὸ ὁ Πανδίων να δώσει τὴν κόρη του σε ἀρχοντα γείτονά του, ὥστε να μποροῦν ν' αλληλοβοηθιοῦνται, παρὰ να συγγενέψει με Οδρύσες, που βρίσκονται σε ἀπόσταση πολλῶν ἡμερῶν δρόμου.

- 162. Πausanías, Φωκικά, X, 4, 8-9** ἐνταῦθα ἐν τῇ Δαυλίδι παραθεῖναι τῷ Τηρεῖ τὸν παῖδα αἱ γυναῖκες λέγονται, καὶ ἀνθρώποις τῶν ἐπὶ τραπέζῃ μισμμάτων τοῦτο ἤρξεν. ὁ δὲ ἔποψ ἐς ὃν ἔχει λόγος τὸν Τηρέα ἀλλαγῆναι, οὗτος ὁ ὄρνις μέγεθος μὲν ὀλίγον ἐστὶν ὑπὲρ ὄρτυγα, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ οἱ τὰ πτερὰ ἐς λόφου σχῆμα ἐξῆρται. θαυμάσαι δὲ ἄξιον ὅτι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ χελιδόνες οὔτε τίκτουσιν οὔτε ἐκλέπουσι γε τὰ ὦα, οὐδ' ἂν ἀρχὴν πρὸς οἰκήματος ὀρόφῳ νεοσσιὰν χελιδῶν ποιήσαιτο· λέγουσι δὲ οἱ Φωκεῖς ὡς τῇ Φιλομήλᾳ καὶ ὄρνιθι οὔσῃ Τηρέως δεῖμα καὶ τῆς πατρίδος ἀπέστη τῆς Τηρέως.

Μτφρ.: ἐδὼ στὴ Δαυλίδα λένε ὅτι οἱ γυναῖκες ἔδωσαν για γεύμα στον Τηρέα το παιδί του καὶ αὐτό ἦταν ἡ ἀρχή στους ἀνθρώπους των μισμάτων στὰ τραπέζια τους. Ο τσαλαπετεινός, στον ὁποῖο λέει ὁ μύθος ὅτι μεταμορφώθηκε ὁ Τηρέας, εἶναι ἓνα πουλί λίγο μεγαλύτερο στο μέγεθος ἀπὸ το ὀρτύκι καὶ στο κεφάλι του τὰ φτερά του υψώνονται σε σχῆμα λοφίου. Εἶναι ἀξιο θαυμασμοῦ ὅτι στὴ γῇ αὐτῇ τὰ χελιδόνια οὔτε γεννοῦν οὔτε ἐκκολάπτουν τὰ αυγά τους, οὔτε ποτὲ κάποιον χελιδόνι δὲν ἐφτιαξε φωλιά στὴν οροφή κάποιου

οικοδομήματος· λένε οι Φωκείς ότι στη Φιλομήλα , ενώ είχε πια τη μορφή πουλιού, παρουσιάστηκε το φάντασμα του Τηρέως και αυτή έφυγε από την πατρίδα του Τηρέα.

- 163. Παισανίας, Φωκικά, Χ, 5, 3-5** προΐων δὲ αὐτόθεν ἐπὶ ὁδὸν ἀφίξῃ καλουμένην Σχιστήν· ἐπ' αὐτῇ τῇ ὁδῷ τὰ ἐς τὸν φόνον τοῦ πατρὸς Οἰδίποδι εἰργάσθη. ἔδει δὲ ἄρα παθημάτων τῶν Οἰδίποδος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπολειφθῆναι μνημόσυνα. τεχθέντος μὲν γε διαπείραντες διὰ τῶν σφυρῶν κέντρα ἐκτιθέασιν αὐτὸν ἐς τὴν Πλαταιίδα, ὄρος τὸν Κιθαιρῶνα· Κόρινθος δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ χώρα τροφὸς τῷ Οἰδίποδι ἐγένετο· γῆ δὲ ἡ Φωκὶς καὶ ὁδὸς ἡ Σχιστὴ τοῦ πατρῷου φόνου τὸ μίasma ὑπεδέξατο· Θηβαίοις δὲ καὶ ἐς πλέον γάμων τέ σφισι τῶν Οἰδίποδος καὶ ἀδικίας τῆς Ἑτεοκλέους ἐστὶν ἡ φήμη. Οἰδίποδι μὲν ὁδὸς ἡ Σχιστὴ καὶ τόλμημα τὸ ἐπ' αὐτῇ κακῶν+ ἦρχε, καὶ τὰ τοῦ Λαίου μνήματα καὶ οἰκέτου τοῦ ἐπομένου ταῦτά ἔτι ἐν μεσαιτάτῳ τῆς τριόδου καὶ ἐπ' αὐτῷ λίθοι λογάδες σεσωρευμένοι· Δαμασίστρατον δὲ ἄνδρα ἐν Πλαταιαῖς βασιλεύοντα ἐπιτυχεῖν τε κειμένοις τοῖς νεκροῖς καὶ θάψαι φασὶν αὐτούς· ἡ δὲ λεωφόρος αὐτόθεν ἡ ἐς Δελφούς καὶ προσάντης γίνεται μᾶλλον καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῳ χαλεπωτέρα.

Μτφρ.: καθὼς προχωρᾷς ἀπὸ ἐδῶ θα φτάσεις σὲ οδὸ που ονομάζεται Σχιστή· σὲ αὐτὸν τὸν δρόμο ο Οἰδίποδας σκότωσε τὸν πατέρα του. ἐτσι ἐγίνε ἀναπόφευκτο τὰ παθήματα τοῦ Οἰδίποδα νὰ τὰ ἀναθυμᾶται ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Ὃταν γεννήθηκε διαπέρασαν τὰ σφύρα τοῦ καὶ τὸν ἀφήσαν ἐκθετο στὴ γῆ τῶν Πλαταιῶν, στὸ ὄρος Κιθαιρῶνα. Ἡ Κόρινθος καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐγίνε ἡ τροφὸς τοῦ Οἰδίποδα · ἡ Φωκικὴ γῆ καὶ ἡ Σχιστὴ οδὸς δέχτηκε τὸ μίasma τοῦ πατρικοῦ φόνου· στυς Θηβαίους ἀποδόθηκε μεγάλη φήμη γιὰ τοὺς γάμους τοῦ Οἰδίποδα καὶ τὴν ἀδικία τοῦ Ἑτεοκλή. Γιὰ τὸν Οἰδίποδα ἡ Σχιστὴ οδὸς καὶ ἡ παράτολμη πράξη τοῦ ἐγίνε ἡ ἀρχὴ τῶν συμφορῶν τοῦ. τὰ μνήματα τοῦ Λαίου καὶ τοῦ δούλου που τὸν ἀκολουθοῦσε βρίσκονται ἀκόμη στὸ μέσον τοῦ τρίστρατου καὶ πάνω σὲ αὐτὰ εἶναι συσσωρευμένες πέτρες μαζεμένες ἀπὸ τὴν περιοχὴ· ο Δαμασίστρατος που βασιλεῦε στὶς Πλαταιεὶς λένε ὅτι βρῆκε τοὺς νεκροὺς νὰ κείτονται ἐκεῖ καὶ τοὺς ἐθαψε. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ δρόμος γιὰ τοὺς Δελφούς γίνεται ἀνηφορικὸς καὶ περισσότερο δύσκολος γιὰ ἕναν ἄντρα προετοιμασμένο γιὰ πεζοπορία.

- 164. Σοφοκλῆς, Οἰδίπους Τύραννος 734** Οἱ. ἔδοξ' ἀκοῦσαι σοῦ τόδ', ὡς ὁ Λαῖος κατασφαγεῖν πρὸς τριπλαῖς ἀμαξιτοῖς.

ΙΟ. ἡὺδατο γὰρ ταῦτ' οὐδέ πω λήξαντ' ἔχει.

ΟΙ. καὶ ποῦ 'σθ' ὁ χῶρος οὔτος οὔ τόδ' ἦν πάθος;

ΙΟ. Φωκὶς μὲν ἡ γῆ κλήζεται, σχιστὴ δ' ὁδὸς

ἐς ταῦτ' ὁ Δελφῶν κάπ' ὁ Δαυλίας ἄγει.

Μτφρ.:

ΟΙΔ. Μου φάνηκε πως ἀκουσα

πως ἐσφαξαν τὸ Λαῖο

σὲ τρίστρατον ἀμαξιτῆς οδοῦ.

ΙΟΚ. Τὸ λέγαν αὐτό· τὸ λεν ἀκόμα.

ΟΙΔ. Κι ὁ τόπος τῆς σφαγῆς ποιὸς ἦταν;

ΙΟΚ. Φωκὶς ὁ τόπος λέγεται·

ο δρόμος σκίζεται στα δυο·
ο ένας πάει στη Δαύλεια
κι ο άλλος στους Δελφούς.

Ε) Θρησκεία

165. Επιγραφή Ἀρτέμιδι σωτείραι

Μτφρ.: Στην Ἀρτέμιδα τη σωτήρα

166. Πausanías, Φωκικά, Χ, 4, 9 Δαυλιεῦσι δὲ Ἀθηνᾶς ἱερὸν καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἀρχαῖον· τὸ δὲ ξόανον τὸ ἔτι παλαιότερον λέγουσιν ἐπαγαγέσθαι Πρόκνην ἐξ Ἀθηνῶν.

Μτφρ.: στη Δαύλεια υπάρχει ἱερό της Ἀθηνᾶς και ἄγαλμα ἀρχαίο· το ἀκόμα παλαιότερο ξόανο λένε ὅτι το ἔφερε ἡ Πρόκνη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

167. Πausanías, Φωκικά, Χ, 4, 10 ἔστι δὲ τῆς Δαυλίας χώρα καλουμένη Τρωνίς· ἐνταῦθα ἥρῳ ἢ ἥρω Ἀρχηγέτου πεποίηται· τὸν δὲ ἥρω τοῦτον Ξάνθιππον οὐκ ἀφανῆ τὰ ἐς πόλεμον, οἱ δὲ Φῶκον εἶναι τὸν Ὀρνυτίωνος τοῦ Σισύφου φασίν. ἔχει δ' οὖν ἐπὶ ἡμέρᾳ τε πάσῃ τιμὰς καὶ ἄγοντες ἱερεῖα οἱ Φωκεῖς τὸ μὲν αἷμα δι' ὀπῆς ἐσχέουσιν ἐς τὸν τάφον, τὰ δὲ κρέα ταύτῃ σφίσιν ἀναλοῦν καθέστηκεν.

Μτφρ.: υπάρχει στη Δαύλεια μια περιοχή που ονομάζεται Τρωνίς. Εκεί ἔχει κατασκευαστεῖ ἡρώο για τὸν ἥρωα Ἀρχηγέτη. Για τὸν ἥρωα αὐτὸν λένε ὅτι ἦταν ὁ γενναῖος στὸν πόλεμο Ξάνθιππος και ἄλλοι ὅτι ἦταν ὁ Ὀρνυτίωνας, ὁ γιος τοῦ Σισύφου. Σε αὐτὸν κάθε μέρα προσφέρονται τιμές και οἱ Φωκεῖς φέρνουν σφάγια και τὸ αἷμα τοὺς χύνουν ἀπὸ μία ὀπή στὸν τάφο, ἐνῶ τὰ κρέατα ἔχουν τὴ συνήθεια νὰ τα καταναλώνουν ἐκεῖ.

Ρωμαϊκή εποχή

Α) περιγραφή

168. Πausanías, Φωκικά, Χ, 4, 7 Πανοπέως δὲ ὅσον στάδια (εἴκοσι καὶ) ἑπτὰ ἀπέχει Δαυλῖς. οἱ δὲ ἐνταῦθα ἄνθρωποι πλῆθος μὲν εἰσιν οὐ πολλοί, μεγέθει δὲ καὶ ἀλκῇ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι δοκιμώτατοι Φωκέων.

Μτφρ.: περίπου 27 στάδια ἀπὸ τὸν Πανοπέα ἀπέχει ἡ Δαυλίδα. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ δὲν εἶναι πολλοί στὸ πλῆθος ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη στὴν ἐποχὴ μου οἱ ὀνομαστότεροι ἀνάμεσα στους Φωκεῖς στὸ μέγεθος και στὴ δύναμη.

169. Πausanías, Φωκικά, Χ, 5, 1 – 2 ἔστι δὲ καὶ ἄνοδος διὰ τῆς Δαυλίδος ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνασσοῦ μακροτέρα τῆς ἐκ Δελφῶν, οὐ μέντοι καὶ κατὰ ταῦτα χαλεπή. ἐς δὲ τὴν ἐπὶ Δελφῶν εὐθεῖαν ἀναστρέψαντι ἐκ Δαυλίδος καὶ ἰόντι ἐπὶ τὸ πρόσω, ἔστιν+ οἰκοδόμημα ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ καλούμενον Φωκικόν, ἐς ὃ ἀπὸ ἐκάστης πόλεως+ συνίσσιν οἱ Φωκεῖς. μεγέθει μὲν μέγα τὸ οἶκημα, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ κίονες κατὰ μῆκός εἰσιν ἐστηκότες· ἀναβασμοὶ δὲ ἀπὸ τῶν κίωνων ἀνήκουσιν ἐς ἐκάτερον τοῖχον, καὶ ἐπὶ τῶν ἀναβασμῶν τούτων οἱ συνιόντες τῶν Φωκέων καθέζονται. πρὸς δὲ τῷ πέρατι κίονες μὲν οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀναβασμοί, Διὸς δὲ ἄγαλμα καὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἥρας, τὸ μὲν ἐν θρόνῳ τοῦ Διός, ἐκατέρωθεν δὲ ἡ μὲν κατὰ δεξιὰ, ἡ δὲ ἀριστερὰ παρεστῶσα Ἀθηνᾶ

πεποίηται.

Μτφρ.: υπάρχει και ανάβαση διά μέσω της Δαυλίδος στην κορυφή του Παρνασσού, πιο μακρά από αυτή των Δελφών αλλά όχι το ίδιο δύσκολη. Στα αριστερά αυτού που γυρίζει στην ευθεία που οδηγεί ευθεία από τη Δαυλίδα στους Δελφούς βρίσκεται ένα οικοδόμημα που ονομάζεται Φωκικό, στο οποίο συγκεντρώνονται οι εκπρόσωποι των Φωκίων από κάθε πόλη. Ως προς το μέγεθος είναι ένα μεγάλο οίκημα που στο εσωτερικό του έχουν στηθεί κατά μήκος κίονες. Βαθμίδες υψώνονται από τους κίονες μέχρι κάθε τοίχο και πάνω σε αυτές τις βαθμίδες κάθονται οι συγκεντρωμένοι Φωκείς. Στο τέλος των κίωνων δεν υπάρχουν βαθμίδες αλλά αγάλματα του Δία και της Αθηνάς και της Ήρας, από τα οποία του Δία παριστάνεται σε θρόνο και η Ήρα στη δεξιά του πλευρά και η Αθηνά στην αριστερή του έχει στηθεί.

- 170. Πausanías, Φωκικά, X, 5, 4** καὶ τὰ τοῦ Λαΐου μνήματα καὶ οἰκέτου τοῦ ἐπομένου ταῦτά ἐτι ἐν μεσαιτάτῳ τῆς τριόδου καὶ ἐπ' αὐτῷ λίθοι λογάδες σεσωρευμένοι·

Μτφρ.: τα μνήματα του Λαΐου και του δούλου που τον ακολουθούσε βρίσκονται ακόμη στο μέσον του τρίστρατου και πάνω σε αυτά είναι συσσωρευμένες πέτρες μαζεμένες από την περιοχή·

- 171. Πausanías, Φωκικά, X, 35, 8** ἐσβολὴ δὲ ἐκ Χαιρωνείας ἐς γῆν τὴν Φωκίδα οὐ μόνον ἢ εὐθεῖα ἐστὶν ἐς Δελφοὺς ἢ διὰ τε Πανοπέως καὶ παρὰ τὴν Δαυλίδα καὶ ὁδὸν τὴν Σχιστὴν· φέρει δὲ ἐκ Χαιρωνείας καὶ ἑτέρα τραχεῖα τε ὁδὸς καὶ ὀρεινὴ τὰ πλέονα ἐς πόλιν Φωκίων Στεῖριν· μῆκος δὲ εἴκοσι στάδιοι τῆς ὁδοῦ καὶ ἑκατόν.

Μτφρ.: η πρόσβαση από τη Χαιρώνεια στη φωκική γη δεν είναι μόνο αυτή που οδηγεί στους Δελφούς διά μέσω του Πανοπέως και παραπλεύρως της Δαυλίδας και της Σχιστής οδού. Υπάρχει και άλλος δρόμος από τη Χαιρώνεια, δύσκολος και ορεινός στο μεγαλύτερο μέρος του προς την πόλη των Φωκίων Στείρι. Το μήκος αυτού του δρόμου είναι εκατόν είκοσι στάδια.

Β) μάχες

- 172. Λίβιος, 32, 18** Daulis, quia in tumulto excelso sita est nec scalis nec operibus capi poterant

Μτφρ.: Τη Δαυλίδα, επειδή ήταν χτισμένη σε λόφο υψηλό, ούτε με σκάλες ούτε με πολιορκητικές μηχανές δεν μπορούσαν (οι Ρωμαίοι) να την κυριεύσουν

Γ) θρησκεία

- 173. Επιγραφή** ἄρχοντος ἐν Δαυλὶα Νικοστράτου τοῦ Κλεοβούλου, βουλαρχέοντος Φίλωνος τοῦ Γνωτᾶ... Κάλλων Μνασέα, Δαμῶ Φίλωνος, δαυλιεῖς ... ἀνέθηκαν τᾷ Ἀθᾶνᾳ τᾷ πολιάδι ᾧ ἐξεθρέψατο σώματα ... τὸ ἀντίγραφον τῆς ἀναθέσεως παρὰ τὸν Σάραπιν... ἱερητεύοντος τοῖ Σαράπει ἐν Δαυλὶα Πάτρωνος τοῦ Μνασικράτους...

Μτφρ.: επί ἀρχοντος στη Δαύλεια του Νικόστρατου, του γιου του Κλεοβούλου, και επί προέδρου της βουλής του Φίλωνος, γιου του Γνωτά... ο Κάλλων του

Μνασία και η Δαμώ του Φίλωνος, δαυλιείς... ανέθεσαν στην Αθηνά την
πολιάδα δύο δούλους που ανέθρεψαν στο σπίτι τους... το αντίγραφο της
αναθέσεως φυλάσσεται στο ιερό του Σάραπι... ιερέας του Σάραπι στη Δαύλεια
ήταν ο Πάτρων, ο γιος του Μνασικράτους...

Χριστιανικοί χρόνοι

Περιγραφή

- 174. Ησύχιος, Γλώσσαι** Δαυλίζ: πόλις
Μτφρ.: Δαυλίδα, πόλη